

kem, a proto se žádost o rozluku odmítá. Jeden soud právoplatně prohlásil non a, druhý právě tak a. Ve Weiszově koncepci jistě není závady pokud se týče novot v řízení opravném. Ale mohou se právoplatná rozhodnutí o téže věci vzájemně vyvracet?

Otázka právní moci rozsudků ve věcech civilních, zejména pak dosah právní moci, jest otázka velmi obtížná a vděčné pole bádání. Nemohu jí v této úvaze řešiti. Ale uvedu rozhodnutí nejvyššího soudu, které má opačný názor, než jaký vyslovuje prof. Weisz z větou »Sicher ist, dass die Trennung eine selbständige Rechtskategorie bildet.«

Toto rozhodnutí (ze dne 16. VIII. 27 Sb. 7250) praví v důvodech: »Právoplatným zamítnutím žaloby o rozluku z uvedených důvodů bylo pak právoplatně rozhodnuto, že důvodů těch zde není, věc ohledně těchto důvodů je tedy právoplatně rozhodnuta, a nemůže tedy ani novou žalobou býti uplatňována ani novým rozsudkem vysloveno, že tu naopak důvody ty jsou, neboť to by byl právní řád sám s sebou v rozporu, a proto právně uznána je skutečnost věci právoplatně rozsouzené právním řádem za skutečnost novému sporu o téže věci překážející, k níž i bez námítky, i z úředního počínu zřetel bráti sluší, by k takovému rozporu nemohlo dojíti ...

(Odvolací soud) chce patrně říci, že nejde o spor totožný, ježto tu není totožnosti předmětu, totožnosti nároku, ale důvod ten neobstojí. I žaloba o rozvod i žaloba o rozluku uplatňuje nárok na zrušení manželského společenství, v tom se úplně shodují, jenže při žalobě o rozvod je zrušením tohoto společenství nárok vyčerpán, kdežto při žalobě o rozluku vyčerpán ovšem není, nýbrž jde dále ...«

Přiznávám, že ani toto stanovisko nejv. soudu není povýšeno nade všechnu pochybnost. Přiznávám také, že v uvedeném případě byla věc o to jednodušší, že spor o rozluku předcházel a po zamítnutí žaloby bylo žalováno aspoň o rozvod — ale z důvodů, jichž sama skutečnost nebo dostatečnost při prvním sporu byly popřeny. Možno tu snad říci »in maiori minus continetur« — v rozluce jest obsažen i rozvod. Ale i pro naše případy je tu vysloveno těsné příbuzenství rozvodu a rozluky. Rozluka není »allo genos« — samostatná právní kategorie.

Kdybychom zaujali toto stanovisko, bylo by na snadě, že namítne-li postižená strana v stížnosti proti usnesení, jež rozlučuje manželství podle § 17, že při rozvodě byl vynesena rozsudek kontumační, a že skutečnosti tam položené za základ rozhodnutí nikdy nebyly a nejsou skutkem — nevím, nebude-li soud rekursní nucen odmítnouti provádění takového důkazu, aby nevyvrátil to, na čem stojí právoplatný rozsudek rozvodový.

Tato argumentace by se ovšem dala odmítnouti tvrzením, že to, co je jen v důvodech rozsudku a nikoli v enuciátu samém, nenabude moci práva. A také by se dalo říci, že rozluka chce více a tímto »více« přesahuje rozvod a nabývá jaksi samostatného rázu. Konečně i to je hodno pozoru, že sice v teorii mluví se o »přeměně« rozvodu v rozluku — ale zákon nezná toho výrazu, nýbrž praví vždycky, a to i v § 15 i v § 17 »může každý manžel ... žádati za rozluku ...« A soud také »vysloví rozluku manželství usnesením.«

Za to však bude tíže odkliditi tuto námítku: V nesporném řízení provádí se důkazové řízení jen tam,

kde to výslovně zákon připouští. Jinak musí nesporný soud, objeví-li se taková nutnost, odkázati strany na pořad práva. (Na př. dědické žaloby určovací podle §§ 125, 126 pat. o nesp. říz.) Rozluka má se díti v řízení sporném, a to i souhlasná pro nepřekonatelný odpor § 13 i. Zkoumání, podle § 17 uložené nespornému soudci, týče se jen skutečností ve sporu o rozvod najevo vyšlých — tedy projednaných a dokázaných, ne skutečností nových, jež by teprve musily býti dokazovány. Interpretací se tento úkol nesporného soudu rozšířiti nemůže. Jde tu přece o právo formální.

Chceme-li tedy dobrovolné rozluky aspoň trochu omeziti a stížiti (docela odstraniti se nedají), máme jedinou cestu: byl-li v rozvodovém sporu vynesena rozsudek pro zmeškání (nebo pro uznání), nemá § 17 místa. Strany mohou použiti buď §§ 15, 16 — nebo nového sporu o rozlučení manželství, jsou-li tu skutečně dostatečné důvody. Ani plenární rozhodnutí nejvyššího soudu nemá moci zákona. § 12 obč. zák. nebyl dosud zrušen.

Dr. Karel Motlík:

Poplatková úskalí.

Je už to takové riziko professe. Z jedné strany není souboru předpisů poplatkových, nevíte nikdy, zachováte-li všechnu potřebnou opatrnost (odmyslíme-li si ony příručky, vydávané jakoby poloúředně, velmi doporučované, ale obsahující tak nevyvratné »pravdy« jako že žádost za jmenování notářem podléhá kolku 5 Kč, soudní legalisace kolku 1 Kč atd.). Z druhé strany můžete být připraveni, že jednak dle praxe úřadů poplatkových jest snad výslovně zakázáno, co není zákonem výslovně dovoleno, jednak že — i znáte-li snad takové výslovné povolení, může býti ještě různě vykládáno, a konečně — že splníte-li opravdu všechny předpisy poplatkové, upadnete často z louže do bláta.

Třebas jen při ověřování podpisů. Je sice pravda, že notář ručí materiálně právně jen za to, že podepsavší osoba skutečně mu prokázala, že jest oním X. Ynem.

Ale poplatkově právně? — Nebudeme-li si vůbec všimati požadavků onoho přehorlivého úředníka, který při poplatkové revisi pozastavoval se nad tím, že notář nemá cizí listiny in originali, aby se mohlo prokázati, zda skutečně byly ohlášeny k vyměření poplatků, setkáváme se často s požadavky skutečně nemožnými.

Na př. ten, který chtěl by, aby v legalisačním protokolu obsaženy byly veškeré skutečnosti, jež mohou mít vliv na zpoplatnění listiny.

Pravda: dá se uvést na př. při propuštění z hypotéky, že propuštění jest bezplatné vzhledem ku konsensu smluvnímu, ale jak uspokojit požadavek údajů dalších, jako: jakou smlouvou onen konsens vznikl, zda a kdy byla ohlášena k vyměření poplatků atd.? Vždyť to ani z takového prohlášení nevyčtete!

Nebo: Ověřuje-li se v českém okresu s méně než 20% menšinou německou podpis na německé listině.

Podle zákona není německá listina předmětem úředního jednání. Byla-li by ohlášena v německém textu k vyměření poplatků, bude poplatkový úřad vyžadovati jako *conditio sine qua non* — český překlad.

Ale revisi poplatkové nebude stačiti, napíšete-li do ověřovacího protokolu: »listinu v řeči německé, dle

udání to a to«. Proč? Revisor předpokládá, že na tolik rozumíte německy, abyste mohli zjistit pravý obsah listiny, a dle něho určit, zda byla splněna povinnost poplatková či ne. Dejme tomu, že je to skutečně pravda, že listině skutečně rozumíte, ale namítete, že jí úředně rozumět nesmíte. Ale revisor vás vyvede z omylu. Už a d e m jste pouze co do činnosti osvědčovací, v osvědčovací činnosti uznává, že vám není vůbec nic do obsahu listiny. Povinnost zkoumat (a ručiti) za správné zpoplatnění resp. upozornit strany na povinnost ohlašovací není úřední činností, proto nemůžete na ni vztahovat předpisy zákona, týkající se jednání úředního!

Řekněme, že je to jen názor revidujícího, k němuž se rozhodující místa nepřikloní — ale pozastávka zde jest — a příčin k nejistotě také dost!

Vždyť na př. z čista jasna můžete dostatí platební rozkaz na zvýšený poplatek z listiny, jež byla opožděně hlášena — (resp. nehlášena vůbec) — k vyměření poplatků. Jste si jist, že listinu tu jste nepsal — naopak, zjistíte, že na této cizí listině jste ověřoval pouze podpisy.

Vysvětlování nic nepomůže! Prokažte cestou rekursu, že tomu bylo skutečně tak! Z listiny nevysvítá, že jste ji nepsal!

Budete na tom poměrně dobře, zjistí-li se, že ji psal advokát a opomenul dát na ni svoje razítko. Horší bude, psaly-li ji strany samy, než nějaký pokoutník!

Pak totiž budete čist jen tehdy, přiznájí-li strany, že za 6 Kč legalisačního honoráře jste jim srozumitelně vysvětlil, jak, kde a kdy mají smlouvu ohlásit, tedy populární přednáška o právu poplatkovém. Poněvadž ono doznání bývá ale věci pochybnou (strany spekulují na to, že popřením získají polehčující okolnost), bylo by nejjistějším, straně bez ohledu na její námítky, třeba i násilím, listinu zabavit, ex privata industria pořídit ověřený opis, ohlásit k poplatkům a teprve tuto ohlášenou listinu vydat straně — ovšem bez halěře honoráře, protože strana nic takového neobjednala! Ovšem — překáží maličkost! Že si strana takové jednání dobrovolně líbit nedá!

Ostatně — ve své snaze po znásobené kontrole nešetří úřad finanční ani svých lidí. To se musí přiznat! Vezměme na př. ono pověstné ustanovení, že při projednání pozůstalosti, dá-li se očekávat jmění nad 10.000 Kč (i při nynějším znehodnocení měny) musí být přizván zástupce úřadu finančního.

Dnes, kdy pozůstalosti ca 10.000 Kč nepředstavují vlastně žádné jmění, ztrácí snad ono ustanovení většího svého významu. Ostatně — projednávali pozůstalost notář neb soud, jedná se úředně, osoba projednávacího jest povinna dbáti poplatkových zájmů státu, — a ve skutečnosti měření poplatků nastane teprve tehdy, až c e l é spisy dojdou úřadu finančnímu.

V praxi tedy přizvaný poplatkový úředník neví, co by při projednání dělal. Nudí se, poslouchá, jak se strany hádají, je-li jednání odpoledne, »pracuje« vlastně zadarmo přes čas, je snad soukromě toho názoru, že by, když už se činí nárok na jeho hodiny mimoúřední, bylo mnohem prospěšnější, kdyby — třeba stejně zadarmo — mohl si vyřizovat ony akty, jež během úředních hodin vyříditi nestačí — ku konci jednání resignovaně řekne, aby do protokolu bylo pojata, že »úřad poplatkový vyhražuje si vyjádření po dojití spisu k vyměření poplatků« — vezme na vědomí, že onou prohlá-

šení jest již ve spise tak jako tak uvedeno, podepíše a odchází. Říká-li si při tom »djem perdidí«, nevím. Ale měl by důvod. Závažnější bylo by snad toto ustanovení tehdy, projednávali si pozůstalost strana sama, kdy tedy není v jednání úřední osoby, jež by z úřední povinnosti měla brát zřetel na poplatkový zájem státu a byla zaň odpovědná. Jak ale věc vypadá tam?

Nechme mluvit poplatkového úředníka. Advokát »A« oznámí, že v určitou dobu bude ve své kanceláři projednávat pozůstalost. Poplatkový úředník se dostavil.

»Byla mně nabídnuta židle u psacího stolu. Ptal jsem se po účastnících a zvěděl, že nikdo nepřijde. Dr. »A« má ode všech plné moci. Pak si sedl a psal. Když jsme tak seděli půl hodiny, prohlásil jsem, že nevím, co tu budu dělat. On souhlasil, že to neví také, — ale že poslechl příkazu zákona. Tož jsem šel domů.«

*

Vím, že de lege lata nedá se nic dělat, než plnit zákonný předpis. Ale nestálo by za to »de lege ferenda« uvážit, že v každém větším berním obvodu důsledným praktikováním tohoto ustanovení ztrácí se celoroční výkonnost jedné síly, jíž by se dalo s větším prospěchem použít jinak? Hlavně dnes, kdy finanční úřady jsou řídky obsazeny a přetíženy. A což cestovné při okresech přespolních?

*

Ale to všechno jsou snad — řekne někdo — pouze maličkosti. Horší však je to se směnkami.

Dostanete na př. směnku k protestu. Zevrubně zjistíte, že je docela v pořádku. Blanket je vzadu dokolkován — kolky oblitterovány — ale poštovním úřadem v A. Rozpaky. Je poštovní úřad v A. oprávněn oblitterovat směnky, nebo ne? Není-li, není kolek oblitterován, není splněna povinnost kolkovní, jste povinen směnku pozastavit.

Lepší se zdá již případ velmi zhusta se vyskytující, kdy v takové oblitteraci čtete: (na směnce) »berní úřad v ...« ostatní část razítka na modrém kolku jest však dokonale nečitelná. Konečně — oblitterováno jest příslušným úřadem, napíšete klidně, že »další z oblitterace nečitelná« — a domníváte se, že je vše v pořádku.

A ono zase není. Poučí vás o tom nejbližší kolková revise. Směnku jste měl pozastavit. Dle § 17 zák. 48/28 jste totiž povinen udat d a t u m oblitterace — není-li čitelná, jest to závada — závada se ale musí pozastaviti. Namítáte, že jest možno dvojí. Buď byla směnka dokolkována včas — pak není závady. Nebo by byla směnka dokolkována pozdě — pak jest berní úřad povinen udělat pozastávku již při dokolkování.

»A co, když to neudělal?« zní klidná námitka.

Dozvíte se o skutečném případě, kdy oblitterace směnky byla o 14 dní pozdější, než datum vystavení. Notář směnku protestoval a nepozastavil. V důsledku toho byl předepsán zkrácený poplatek s příslušným zvýšením — pouze notáři! Proč asi pouze notáři? Možná proto, že v době dokolkování směnka nebyla ještě podepsána. — Tehdy tedy ještě nebyla závadná. Když ovšem došla k notáři, měl se řídit obsahem c e l é směnky. Musel předpokládati (třeba tomu tak ve skutečnosti nebylo), že směnka byla podepsána již v den, kdy je datována. Kdyby byl oznámil zdánlivou závadu, přišlo by se šetřením na to, že ve skutečnosti závady není. (?) Ale je pokutován proto, že, ač musel před-

pokládat, že závada existuje, neučinil oznámení — zanedbal tedy povinnost zákonem mu uloženou. (!)

Při tom — musí-li býti již směnka pozastavena — je z toho přímo tragedie.

Dojde špatně kolkovaná směnka k protestu.

Nepozastavíte ji — přijde citelný předpis poplatkový po nejbližší revisi.

Pozastavíte ji — a přijde suchý přípis od ředitelství ústavu, který dal směnku protestovat.

Sice naprosto korektního tónu — ale povídající mezi řádky, že by neočekávali, že v několikaletém styku obchodním jednají s konfidentem, a napíší přímo, že »uznáte, že za těchto okolností nemůžeme do budoucna vás podobnými věcmi obtěžovati«.

Notář vyhověl zákonu a ztratí: Nejen veškeré legalisace, protesty, valné hromady atd. postiženého ústavu, ale i všech místních jiných peněžních ústavů, jež postižený ústav se sdělením věci důtklivě varoval. Kolik činí tato ztráta jen za rok!?

A nechtějte zapírat! Je vám sice známo, že úřad nemá sdělovat, kdo učinil pozastávku. To je ale velký omyl.

Jak vypadá dle §§ 11 a 14 zák. č. 48/28 platební rozkaz, ručí-li rukou společnou a nedílnou všichni, kdož přišli se smenkou jakkoliv do styku — kromě toho, kdo učinil pozastávku? Tak hloupý není žádný bankovní úředník, aby si hned z platebního rozkazu nemohl úředně zjistit, kdo jest vinníkem!

Všechno tohle potěšení může — a musí si notář opatřit za nejvýše 20 Kč honoráře. Buď doplácet, minimálně 100 Kč pokuty — nebo škodovat minimálně několik set ročně.

Tertium non datur.

To by to opravdu nešlo nějak šikovněji zařídit? Musí to být opravdu jen: »Icidit in Scyllam...?«

JUDr. František Matouš:

Z praxe.

Neustálé odklady a průtahy, které z důvodů povědomých odsunují zákon o pokoutnících do nekonečna, nutí poohlédnouti se, zdali účinnější provádění některých předpisů dosavadních bylo by s to aspoň poněkud, byť i jen prozatímně čeliti případům nejkřiklavějším. Pokoutnictví vzrůstá se včichledě, a někde uchvátilo čtvrtinu i více agendy listinné a tabulární celého okresu. Toto množství nesignovaných knihovnických žádostí a listin je dokládajících lze velmi snadno, takřka na prvý pohled, tříditi dle téhož či velmi si podobného způsobu sepisu, a při tom zejména podle stejného rukopisu nebo téchže typů písma strojového ve skupiny téže proveniencie. Ať již jest prokázatelné, že anonymnímu pisateli jejich dostává se za to úplaty, anebo jest možno pouze nepřímou usuzovati na jeho výdělečný úmysl a cíl ze značného počtu podání a listin od něho vyhotovených, jest tím vždycky dán předpoklad použití nařízení ministerstva spravedlnosti z 8. června 1857 č. 114 ř. z., jehož § 3 nařizuje, aby vyšetřování a stíhání pokoutnictví dělo se z moci úřední. Ustanovení tohoto, zachovaného výslovně článkem IV. uv. z. k c. ř. s., používá se však jenom po řídku, největšinou zůstává nepovšimnuto, ba zdá se, jakoby skoro vědomě vcházelo in abusum. Jen ojediněle a zase pouze u některých soudů knihovní referent, dokonale znající

materiál jemu docházející a osobně ho zpracovávající a proto spolehlivě rozpoznávající v něm výtvořiny pokoutnické pro typické stylisaci a úpravě jejich, zakročuje ex officio alespoň tam, kde výboje jejich jsou nejnapadnější. Povolává si žadatele nesignovaných tabulek, dotazuje se jich po původu jejich žádostí knihovnických a jich příloh, a tu nastane ovšem »nominatio auctoris«, který, jak vyjde na jevo, ani vše to neprovozuje z čiré lásky k bližnímu a v naprosto nezištné snaze býti mu zdarma nápomocen ve strastech a těžkostech s majetkem vezdejšími. Na to následuje více či méně důrazné upozornění, aby, nedovede-li toho kdo sám, na příště svěřoval vyhotovování takových písemností pouze osobám ku sepisování jejich oprávněným, jinak že by budoucně bylo nutno postupovati přísněji. Zákrok takový není ovšem valně působivým, zejména když pokoutník sám téměř zpravidla zůstane jím úplně nedotčen, ač stíhání jeho bylo by tu odůvodněně na snadě — přece však jest to rozhodně víc než nic, když všude jinde nelze se domoci ani toho. Postiženým jistě nebude předvolání k soudu nikterak příjemno a výsledek vnese mezi ně jistou nedůvěru i necht vůči pokoutníkovi, pro něž vzniklo jim takové oplétání s úřady, jímž pocítují se nemile dotčeni. Také důvody fiskální měly by spolupůsobiti při takovémto odkrývání pokoutnických officin, které nejen že daní neplatí, ale také jsou nepostižitelné zaručeně při rozmanitých kolkových a vůbec poplatkových poklescích, když důsledky jejich nejsou dobytny na těch, kdož především a přímo mají býti jimi strženi. Třebas by řízení, které lze zaváděti dle citovaného ministerského nařízení bylo prostředkem zřejmě jen palliativním, nelze je podceňovati, pokud není možno pokračovati rozhodněji a úspěšněji jinak, a běželo by hlavně o to, pohnouti referenta tabulárního, aby aspoň občas upřílišněnou rozpínavost pokoutnictví takto brzdil.

*

Při sjednávání zcizení nemovitostí snaží se některá z nastávajících smluvních stran zajistiti si, aby druhá jí »stála ve slově« tím, že ještě před sepisem smlouvy běží rovnou na berní úřad, a tam o své újmě, tedy jednostranně, trh dosud neuskutečněný »ohlásí«. Činí tak zejména tehdy, když předběžně smlouvání se nebylo právě nezviklatelné, nebo pro rozličné, jistě podezřelé okolky nelze někoho dostat k »zápisu«, aby »ohláška« taková donutila zdráhajícího se již, nebo stále ještě prodlévajícího k povolnosti. Nezřídká však takoveto vlastně svémocně hlášení děje se ze msty; když ujednávání neskončilo příznivě pro kohosi, ježto včasné naskytnutí se výhodnějších podmínek odjinud se nabízejících, nebo jinaké důvody měly v zápětí, že byla dána přednost komusi jinému. Pak jsou z toho jenom nedorozumění, mrzutosti, různá potahování s úřady, a často také poplatky zbytečně vyměřené ba i pokuty, jichž odpisy nebo zmírnění nesnadno lze vyrekurovati. Příliš horlivá snaha postihnouti poplatkově také všechny neknihovní převody nemovitostí (kde listiny píší se teprve pro posledního nabyvatele) mající poličeno jmenovitě též na takové případy, když jednání se účastní kdosi, nemající úředního oprávnění prostředkovatelství realitního a přece kupuje a prodává pro jiné — zpoplatňuje smahem i domnělá rozhodnutí, která byla by těžko žalovatelná, ježto postrádají podstatností smluvních, udržitelných a prokázatelných sporem. V oboru smluv uplatňuje se ovšem také